

Debreceni Egyetem
Műszaki Kar
Környezet- és Vegyészmérnöki tanszék

Környezettudatosság kisgyermekkorban, avagy miből lesz a cserebogár

Készítette: **Szabó Fruzsina** környezetmérnök hallgató
Gulyás Emese környezetmérnök hallgató

Belső konzulens: Dr. Godó Zoltán Attila
Tanszékvezető: Dr. Bodnár Ildikó

Debrecen
2011.

Oldal 1

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Célkitűzéseink	5
3. Irodalmi áttekintés	6
3.1. A környezeti nevelés általában véve	6
3.2. A környezetvédelem az oktatásban	8
4. Környezeti nevelés megvalósulása	10
4.1. A környezeti nevelés célja, feladata	10
5. Felmérésünk	11
5.1. A helyszín részletes bemutatása	11
5.2. A kérdőíves módszer bemutatása	13
5.3. A kérdőív részletes bemutatása	14
6. Eredményeink és kiértékelés	16
6.1. Közlekedéssel kapcsolatos attitűdök	16
6.2. A hulladékgyűjtés témaköre	18
6.3. Energiatakarékosság	21
7. Konklúzió és javaslat	23
8. Összefoglalás	24
9. Hivatkozás:	25
10. Felhasznált irodalom	26
11. Ábrajegyzék	27
I. számú melléklet	28

1. Bevezetés

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap a környezetvédelem és a környezettudatosság. Rohamosan fejlődő világunkban egyre több és több a szennyező- és hulladék anyagok mennyisége, valamint a természetes élőhelyek is nagy mértékben pusztulnak. Ennek következtében saját életterünk is egyre lakhatatlanabbá, kevésbé élhetővé válik. Mindezek a problémák nemcsak az élővilágot, hanem saját egészségünket is fenyegetik, így közös érdekünkben áll környezetünk megóvása.

Sajnálatos módon az emberek többsége nem foglalkozik, vagy elsiklik az efféle gondok mellett, pedig a híradások és a média is egyre nagyobb hangsúlyt fektet erre a kérdéskörre az előző évtizedekhez képest. Ugyanakkor fontos megemlítenünk, hogy fogyasztói társadalomban élünk. Az emberek nagy része behódol, a „Vedd meg és használd!” elvnek. A divat, trendek és reklámok követése is nagyban hozzájárul a számunkra felesleges termékek gyártásához. Számolnunk kell azzal, hogy a technika fejlődése és a gazdaságorientáltság miatt a gyárak, üzemek valamint a szennyezőanyagok és a hulladékok száma is egyre bővül, amelyek nincsenek arányban az újrahasznosítás mértékével.

A felesleges termékek gyártása több lépcsőben károsítja környezetünket. A gyártás során értéktelen dolgokra, értékes nem megújuló energiaforrásokat pazarolunk el, emellett emisszió útján közvetlenül is károsítjuk életterünket. A legyártott késztermékből végső soron az egyes divatok és trendek követése mellett hamar hulladék képeződik. Sajnos ez utóbbi korunk legfőbb problémáját adja, mivel az emberiség egyre nehezebben birkózik meg a folyamatosan növekvő hulladékmennyiség kezelésével.

Mindenki ismeri azt a mondást, hogy „Sok kicsi sokra megy.” Nos, ez valóban igaz, így a problémára a legmegfelelőbb megoldás talán az lehetne, hogy minden egyes ember tenne egy keveset élettere tisztaságáért. Ez azonban többször is nehézségekbe ütközik, mivel a társadalom java része gondatlanságból, illetve lustaságból még az utcákon kihelyezett szeméttárolók használatára sem képes, így hogyan várhatnánk el tőlük, hogy példát

mutassanak az elkövetkezendő generációnak? Ez a hiányosság viszont csak részben írható a számlájukra, hiszen megfelelő tájékoztatás és nevelés nélkül nem feltétlenül vannak tisztában a helyénvaló magatartással.

1. ábra Tudás fája

2. Célkitűzéseink

Sokat hallani a híradásokban, hogy a magyar oktatási rendszer nem megfelelő minőségű. Ezen az állapoton viszonylag gyakran próbálnak változtatni különböző rendeletek módosításával és újak bevezetésével.

Dolgozatunk keretein belül szeretnénk bemutatni az óvodások és a kisiskolások környezettudatos nevelésének jelentőségét és fontosságát. Célunknak tekintjük egyúttal azt is, hogy rávilágítsunk arra a tényre, hogy jelenleg hazánkban az ilyen jellegű oktatás mennyire háttérbe szorult és mekkora hiányosságokkal küzd. Noha modern világunkban egyre távolabb kerülünk az anyatermészettől, mégis szükségünk van rá, hiszen egy hatalmas séta a parkban vagy a madárénekek hallgatása tökéletes mód a kikapcsolódásra. Éppen ezért kell gyermekeinket úgy nevelni, hogy megismerjék ezeket az értékeket és büszkén tekintsenek rájuk felnőtt korban is. Úgy gondoljuk, hogy a környezettudatos oktatás és nevelés legfontosabb célkitűzésének azt kellene tekinteni, hogy a felnövekvő nemzedék később is szívén viseltesse a természet megóvása iránt.

Noha az általunk vizsgált korosztály még nem igazán tartozik ebbe a kategóriába (főleg az óvodások nem), mégis szerettünk volna helyi szinten egy felmérést végezni, amely nagyját alá veszi a környezeti ismeretüket. A témaválasztás is adott volt, hiszen környezetmérnökként a környezettudatosságra való nevelés is a hatáskörünkbe tartozik, pontosabban az ismeretátadás utáni odafigyelés a környezetvédelemre.

Eredményeink függvényében feladatunknak érezzük, hogy felhívjuk a figyelmet a kisgyermekek felelősségteljesebb környezeti nevelésére. Fontosnak tartjuk, hogy ez ne csak elméletben valósuljon meg. Dolgozatunkkal szeretnénk felkelteni az érdeklődést, hogy nemcsak a tanítók és óvónők, de a szülők és a társadalom is sajátjának érezze a problémát, tehát ne teherként és felesleges dologként fogja fel életterünk megvédését.

3. Irodalmi áttekintés

3.1. A környezeti nevelés általában véve

A környezeti nevelés egy tevékenység mely segít:

- a környezet aktív megismerésében
- a környezet változásait összetett rendszerben értelmezni
- problémák okait megérteni
- megoldásokat keresni
- az egyéni és közösségi döntések felelősségének megértésében és meghozatalában
- a környezet tudatos cselekvésben. [1]

A környezeti nevelésnek azonban többféle értelmezése is létezik, így ha pedagógiai értelemben vesszük, akkor a következőképpen fogalmazhatjuk meg:

„Az iskolai környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, melynek során a gyerekeket felkészítjük környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre.

Ezért a környezeti nevelés:

- megfelelően stabil és megújulásra képes érzelmi kapcsolatot alapoz és erősít meg az élő illetve élettelen környezettel;
- kifejleszti a szándékot és képességet a környezet aktív megismerésére;
- felkelti az igényt, képessé tesz:
 - a környezet változásának, jelzéseinek felfogására;
 - összefüggő rendszerben történő elemzésére; a rendszerben felismerhető kapcsolatok megértésére;
 - a problémák megkeresésére, okainak megértésére;

- kritikai és kreatív gondolkodás kialakítására, és ezáltal a lehetséges megoldások megkeresésére;
- az egyéni és közösségi döntések felelősségének megértésére, vállalására környezeti kérdésekben;
- a környezet érdekeit figyelembe vevő cselekvésre.” [2]

(KöNKomP, 2004.)

3.2. A környezetvédelem az oktatásban

Az 1995. évi LIII. Törvény értelmében a környezetvédelem célja:

„A környezetvédelem olyan tevékenységek és intézkedésnek összessége, amelynek célja, a környezet veszélyeztetésének, károsításának, szennyezésének megelőzése, a kialakult károk mérséklése vagy megszüntetése, a károsító tevékenységeket megelőző állapot helyreállításra.”
[3]

A környezetvédelem elsődleges célja megfelelő életkörülmények lévén az emberek (magunk és utódaink) egészségének és fennmaradásának biztosítása, tovább anyagi és szellemi javaink védelme. [4]

Számos könyv, írás, újságcikk jelenik meg a témával kapcsolatban, amelyek felhívják figyelmünket a problémára. Ezeket a kiadványokat az oktatásban is felhasználják, mind a kisiskolások, a gimnazisták, mind az óvodások körében. Sajnálatos módon az emberek körében mégis elterjedt az általános tévhit, hogy a természet forrásai kimeríthetetlenek. Fel kell ismernünk, hogy életkörülményeink, életterünk minősége gyorsan változik, ezzel azonban veszélyeztetjük a körülöttünk élő élőlényeket, valamint a természeti erőforrásokat.

Több nagy gondolkodó, tudós is tett találó megjegyzést a témával kapcsolatban, itt van mindjárt talán az egyik leghíresebb mondat, amely egy seattle-i indián törzsfőnöktől származik:

„ *A Földet nem szüleinktől örököltük, hanem gyermekeinktől kaptuk kölcsön.*” [5]

Megemlíthetjük továbbá Makra László nevét is, aki a Szegedi Tudományegyetem Éghajlattani és Tájföldrajzi Tanszékének egyetemi docense. Az ő szájából a következő szavak hangzottak el:

„ A globális környezet kockázataiban a globális felmelegedés csupán a jéghegy csúcsa. Környezetünk védelme, már a családban elkezdődő

környezettudatos nevelés lenne fontos, a problémák ugyanis összefüggnek egymással. Egyre fokozódó környezeti teher a szemétlerakók és a szemétegetés problémája. Másrésről a talajművelés, túllegeltetés, az erdőirtás, a savas esők és az urbanizáció mind hozzájárulnak a klímaváltozáshoz, és eredendően mindezek kapcsolatban vannak a legsúlyosabb globális környezeti problémával, a Föld népességének növekedésével. Ha nem változik a helyzet és a jövőben is ugyanilyen mértékben emelkedik az emberiség létszáma és a természeti erőforrások kiaknázása, akkor 2050-re három Földre lenne szükségünk ahhoz, hogy a jelenlegi színvonalon fenntartható módon éljünk, az erőforrások rombolása nélkül.” [6]

2. ábra Földünk védelme

4. Környezeti nevelés megvalósulása

4.1. A környezeti nevelés célja, feladata

A világ felfedezése már egészen kisgyermek korban megkezdődik, amikor is a legkülönbébb színek, formák és hangok felkeltik és lekötik a kicsik figyelmét. Számukra még minden játék, így nagyon fontos a játszva tanítás elve. Az óvodai- és kisiskolai nevelés segít ebben, így leegyszerűsítve talán azt mondhatjuk, hogy a legfontosabb feladata egy komplex kép kialakítása az őket körülvevő világról.

Az Angyalkerti Óvoda és a Nagysándor József Általános Iskola nevelési programja a környezetre vonatkozóan:

- a természethez, illetve a társadalmi környezethez való pozitív hozzáállás és viselkedési formák kialakítása
- környezeti kultúra iránti igény megalapozása
- a gyermeket körülvevő növény- és állatvilág megismerése és megszerettetése
- az élő és élettelen környezeti tényezők közötti fontos összefüggések megismertetése, a lehetőségek és adottságok felhasználásával

Megvalósítandó feladatok:

- olyan pedagógiai folyamat kialakítása, melynek segítségével megalapozzuk a gyermek későbbi környezettudatos magatartását, életmódját és életvitelét
- az ember által épített és a környezettel való harmonikus együttélés képességének fejlesztése
- olyan szokások kialakítása, melyeket felnőtt korban is alkalmazni fognak
- tapasztalataik segítsék a környezetben való eligazodást
- Földünk komplex megismerése, az anyaországon kívül is [7]

5. Felmérésünk

5.1. A helyszín részletes bemutatása

Angyalkert Óvoda

Az óvoda Debrecen belvárosi részében található, pontosabban az Ótemető utca 9. szám alatt. Az intézményt 1954-ben alapították, amely akkoriban más néven alakult meg.

Jelenleg 122 kisgyermek tölti napjait a falai között, játékosan felkészülve az iskolai kihívásokra. A létesítmény programjának fókuszában az egészséges életmód áll, ezen belül a mindennapos testmozgás, valamint az ezzel szorosan összefonódó társasági kapcsolatok kiépítése a legfontosabb. Ezen kívül kiemelt szerepet kap még a gyerekek természet közeli és természetszerető nevelése is.

Az óvoda felszereltségét tekintve 5 csoportszoba (2 a földszinten és 3 az emeleten) található, valamint egy tornaterem. Mivel Önkormányzati fenntartású intézményről van szó, így a fejlesztések is a városi vezetéshez kapcsolódnak.

3. ábra Angyalkert Óvoda

Nagysándor József Általános Iskola

Maga az iskola Debrecen külvárosában, a Pósa út 1. szám alatt található. Az intézmény közel 80 éves múltra tekint vissza, ez idő alatt mind külsőleg, mind belsőleg hatalmas változásokon ment keresztül.

Az iskola jelenleg 168 tanulót számlál. Fontos megemlítenünk, hogy nem egy átlagos iskoláról van szó. Ezalatt azt értjük, hogy a közoktatási létesítménybe járó gyerekek nagy része hátrányos- vagy halmozottan hátrányos helyzetű családokból kerül ki. Ez nemcsak az anyagi háttérükre vonatkozik, hanem sajnos a szülők végzettségében is megnyilvánul, hiszen többségük 8 általánost vagy jobb esetben szakközépiskolát végzett, valamint közülük már kisebb arányban található meg az érettségivel rendelkezők száma. Ezen okból kifolyólag a gyerekek általános műveltsége és a világ felé való nyitottsága sem olyan mértékű, mint ilyen idős korban lennie kéne. Ez az állítás a feldolgozott eredményekben is megmutatkozik, hiszen a felmért diákok javarészának eredménye a fentiekben említett óvodásokkal van egy szinten vagy az alatt marad.

Külön kiemelandő, hogy az iskola programjában szerepel környezettudatossággal kapcsolatos foglalkozás, nevezetesen az Ökológiai lábnyom és a Szitakötő Program. Ezeken a „szakkörökön” azonban leginkább felső tagozatos diákok vesznek aktívan részt, így az általunk felmért első és második osztályos tanulók még nem ismerik behatóan ezt a tárgykört.

4. ábra Nagysándor József Általános Iskola

5.2. A kérdőíves módszer bemutatása

A felmérésünket óvodásoknál és általános iskola alsó tagozatának 1. és 2. évfolyamában végeztük. Kérdéssorunkban, mely 13 kérdést tartalmazott, ezek között voltak olyan, amelyeknél több választási lehetőség is felmerült. Tesztünkben környezetvédelemmel, azon belül főleg energiatakarékossággal és újrahasznosítás kapcsolatos kérdéseket tettünk fel.

A felmérést személyesen végeztük, óvónők és tanítónők segítségével és vezetésével, hogy a gyerekek válaszadását ne zavarják olyan tényezők, mint például a fészengés idegen személyek előtt.

A kiértékelés során a könnyebb értelmezést segítve diagramokat használtunk.

5. ábra A kisiskolások a természetben

5.3. A kérdőív részletes bemutatása

A tesztjes jellegű, 13 kérdést tartalmazó kérdőívünkkel elsődleges célunk a 4-10 éves korú gyermekek környezettudatosságának– és ismeretének felmérése volt. A kérdéssor összeállítása során törekedtünk a könnyen érthetőségre, valamint a hétköznapi életben is gyakran felmerülő problémák középpontba állítására. Vizsgáltuk a gyerekek aktivitását a témával kapcsolatban, melynek során bepillantást nyerhettünk a család környezettudatos viselkedésébe is. (1. számú melléklet)

Első kérdésünk az óvodába/iskolába való eljutásra vonatkozott, ahol a gyerekek nem megadott választási lehetőségek alapján válaszoltak.

A következő alponban képek segítségével illusztráltuk a kicsiknek, hogy melyik közlekedési eszközöket használva óvhatják meg leginkább környezetüket. Megjegyezhetjük, hogy ez szorosan kapcsolódott az előző kérdéshez, habár itt általánosságban véve voltunk kíváncsiak a gyerekek saját ismeretére.

A soron következők egy újabb témát feszengetnek, ahol is a hulladékgyűjtéssel kapcsolatos tudásukat kellett alkalmazniuk. A harmadikban egy szelektív hulladékgyűjtőt ábrázoló képet találtak, a negyedik a különválogatott anyagok gyűjtésére vonatkozott. Aztán az egyéni használatukra tértünk ki, végül a véleményüket kértük ki az alkalmazás fontosságáról.

A hetedik és nyolcadik kérdés a levegő– és a természetkárosítását célozta meg. Szintén képek alapján fejthették ki gondolataikat.

A következő két kérdésben az energiatakarékosság került középpontba, valamint a család szokásai a tárgykörrel kapcsolatban.

Befejezésül nehezebb kérdéseket kaptak, amivel az általános tájékozottságuk került célkeresztbe, mint például az alternatív üzemanyagok vagy akár a biotermesztésű gyümölcs ismerete.

6. ábra Gondolkodó kislány

6. Eredményeink és kiértékelés

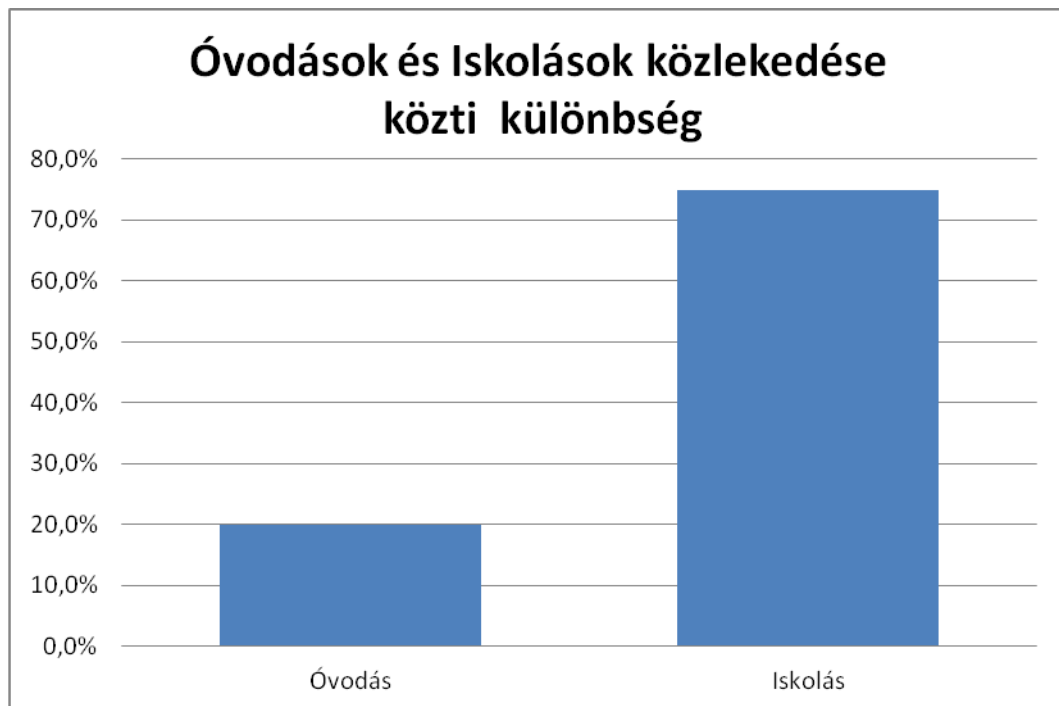
6.1. Közlekedéssel kapcsolatos attitűdök

A hatodik ábránkon a gyerekek iskolába való eljutásának módjára voltunk kíváncsiak. Mint a diagramon is láthatjuk, négy féle közlekedési mód közül választhattak, nevezetesen a gyalogjárás, az autóval-, kerékpárral-, és DKV tömegközlekedési eszközök közül.

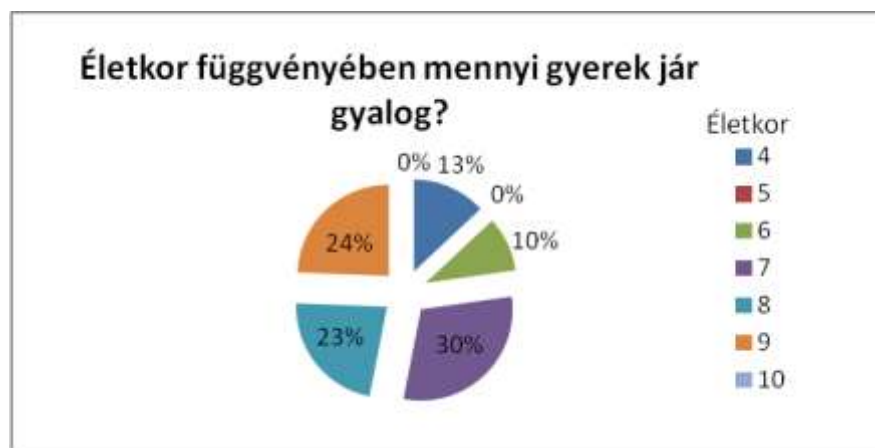
7. ábra Óvodába/Iskolába történő közlekedésre való eszközök arányai

Az eredményekből látható, hogy a megkérdezettek majdnem fele gyalog teszi meg az adott intézménybe az utat, míg a gyalogosok arányának pontosan a fele használja az autót a közlekedésre. Igen nagyszámú kisgyermek használja a tömegközlekedést és mindössze elenyésző részük jár kerékpárral.

8. ábra Óvodások és Iskolások közlekedése közti különbség

Az alábbi diagram segítségével, egyúttal hivatkozva az előzőre is, az óvodások és kisiskolások gyalog szerrel való közlekedését szeretnénk szemléltetni. Amint látjuk, az óvodások mindössze 20%-a használja ezt a módot a közlekedésre, míg az iskolásoknak jóval nagyobb része, pontosabban 75%-a választja ezt az opciót. Ebből arra következtethetünk, hogy a lakótelepen található iskola közel esik az odajáró diákok lakóhelyéhez, így nincs szükségük az egyéb közlekedési eszközök használatára.

9. ábra Mennyi gyerek jár gyalog?

6.2. A hulladékgyűjtés témaköre

A felmérésünk harmadik kérdésében a képen látható szelektív hulladékgyűjtő kukákat kellett a gyerekeknek felismerniük. Ezeket sikeresen felismerték, ez lett az egyetlen kérdésünk, amelyre 100%-os teljesítményt kaptunk.

10. ábra Szelektív hulladékgyűjtők

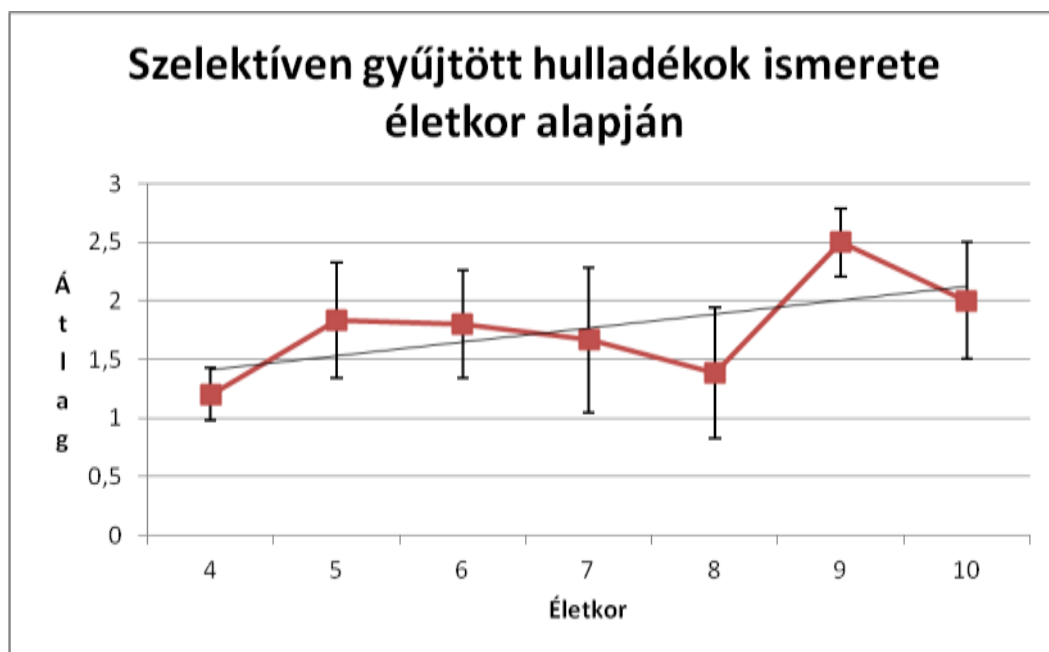
Ez azonban nem jelenti azt, hogy ugyanilyen arányban is használják a gyűjtőedényeket. Ugyanis a felmérés alapján csak 69% aki használja is.

A következőkben egy későbbi kérdéshez kapcsolódóan vizsgáltuk a szelektív hulladékgyűjtést. Az ábra a környezettudatosságra utal.

11. ábra Szelektíven gyűjtők, akik szerint a szeméthalmaz rosszat tesz a környezetnek

A negyedik kérdésünk, amiben arra voltunk kíváncsiak, hogy tudják-e miket gyűjtünk ezekbe a tárolókba. A következő diagramunk szemlélteti a kapott eredményt:

12. ábra Szelektíven gyűjtött hulladékok ismerete életkor alapján

Életkor alapján a szelektíven gyűjthető anyagok, mint a papír, műanyag, üveg és elemek valamint akkumulátorok megnevezésének számszerűsítésének mértékét vettük alapul. A felmérést elvégző gyerekek éveinek csoportosításával átlagoltuk a kapott eredményt, amit a diagramban a piros vonal prezentál. A nyert értékeket azonban tovább boncolgattuk. A válaszok átlagtól való eltérését pedig szórással jellemeztük. Ezt mutatja az átlag piros vonalán átívelő fekete vonal.

Az alábbi diagram már azt mutatja, hogy a szelektív hulladékgyűjtőt használók milyen százalékban ismerik az oda bedobott szemét további sorsát.

13. ábra Szelektíven gyűjtött hulladék későbbi sorsának ismerete

A diagramból is jól látszik, hogy azon megkérdezett gyermekek, akik szelektíven gyűjtik a hulladékot, azoknak csak töredéke, mindössze egyharmaduk az, aki tudja is, hogy mi lesz az így gyűjtött hulladék későbbi sorsa.

6.3. Energiatakarékosság

A következő diagramon a gyerekek energiatakarékos elképzeléseinek eredményeit láthatjuk. Ezek az eredmények százalékosan vannak feldolgozva. A válaszadások érdekessége, hogy egymáshoz közelítő értékek jöttek ki.

14. ábra Gyerekek elképzelése az energiatakarékosságról diagram

Következőekben a vízzel takarékoskodók körében vizsgáltuk a fürdési, fogmosási és mosogatási szokásukat.(14. ábra)

Mint az ábra mutatja, azok a gyerekek, akik szerint az energiatakarékosságon belül a vízzel kellene leginkább takarékoskodni, a diagram szerint már döntő arányban a takarékosabb vízfelhasználási formákat részesítik előnyben.

15. ábra Energiatakarékosság a vízzel

16. ábra Takarékosági megoszlások

Kérdésünkre, hogy Szerinted mit tehet egy család, hogy kevesebb energiát használjon? A 15. ábra szemlélteti, melyre a következő értékeket kaptuk. Jól látszik, hogy a válaszok megoszlának, de mégis a legtöbben a villamos energiával spórolnának.

7. Konklúzió és javaslat

A felmérésünk alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a gyerekek a feltett kérdések java részével tisztában voltak, sőt mi több, helyes válaszokat is adtak rájuk. Ugyan egyes területeken még hiányosak az ismereteik, azonban ezek olyan kérdések voltak (leginkább az utolsó három), amelyek már sokkal inkább felső tagozatos színvonalnak tudhatók be.

Nagy meglepetésünkre mindegyikük felismerte a szelektív hulladékgyűjtőket és meg is tudták nevezni azokat az anyagokat, amelyeket ebben külön tárolunk. Továbbá nem kis dolog, hogy a megkérdezett kisgyerekek nagy számban már hallottak arról is, hogy mit csinálnak és hogyan dolgozzák fel ezeket a hulladékfajtákat.

Azt is megfigyeltük, hogy sok esetben összekeverik a környezetszennyezést és az emberi egészségre káros fogalmakat. Ez amiatt is előfordulhat, hogy az Angyalkert óvoda programjában központi szerepet kap az egészséges életmód és a mindennapi mozgás. Legjobb példánk az állítás igazolására az, hogy a cigarettás képet, mint környezetszennyező tényezőt kiválasztó gyerekek szülei mind aktív dohányosok voltak.

Ez azt bizonyíthatja, hogy számukra a dohányzás a legkárosabb tevékenység, amit az ember a természettel végezhet. Furcsamód páran a vadászatot és a horgászatot is környezetromboló tevékenységként vették számba. Pedig ezek sok esetben hasznosak, sőt néha szükségszerű beavatkozások az ökoszisztéma egyensúlyának fenntartása végett.

A biotermesztés fogalmával elvélve találkoztak, de értékelhető választ a kérdésre még azok sem tudtak adni, akik már hallottak róla. Számunkra is hihetetlen volt, hogy az óvodások jobban tisztában voltak azzal a helyes válasszal, amely a következő kérdésre felelet: Szerinted milyen kevésbé szennyező üzemanyagokkal mehetnek az autók?

Meglátásunk szerint több időt kéne fordítani a gyermekek ilyen téren való nevelésére, több játékos feladattal kellene ránevelni őket a természet szeretetére és megóvására.

8.Összefoglalás

Tudományos Diákköri Konferencia dolgozatunk témája az óvodások és kisiskolások környezettudatosságra való nevelése és ennek fontossága volt a mindennapi életben. Ahhoz, hogy értékelhető eredményt tudjunk kihozni a témából, képekkel illusztrált kérdőívek segítségével mértük fel a gyerekek tudását az adott tárgykörrel.

Az adatgyűjtés helyszínéül egy óvodát és egy általános iskolát választottunk. Mindkét intézmény Debrecenben található. Egyaránt elmondható az Angyalkert Óvodáról és a Nagysándor József Általános Iskoláról, hogy sajátos nevelési programjaik segítségével megpróbálják a kicsiket a helyes irányba terelni.

Kérdőíves felmérésünkben környezetvédelemmel, energiatakarékossággal és hulladékgazdálkodással kapcsolatos kérdések szerepelnek. Ezzel a kérdéssorral azt szeretnénk tudni, hogy meddig terjed ki a gyerekek tudása ezekben a témakörökben. Ezáltal következtetéseket vonhatunk le arról is, hogy otthon a szülők mennyire tartják fontosnak a környezettudatos életmód ismertetését gyermekeik számára. A kérdéssor kiértékelése után levonhatjuk azt a konklúziót, hogy a gyerekek rendelkeznek bizonyos ismeretekkel a környezetük megvédésével kapcsolatban, azonban sokszor ez a tudás később sem éri el a megfelelő szintet.

Mindezek a törekvések fontosak kell, hogy legyenek számunkra, hiszen Földünk épségének megőrzése közös érdekünk. Ahhoz, hogy boldogan, teljes életet tudjunk élni, vigyáznunk kell értékeire és erőforrásaira egyaránt. Önzetlenül kell bánnunk természeti értékeinkkel, hiszen gondolnunk kell a jövőben élő emberekre is, és ami talán még személyesebb ügyünk, hogy gyermekeink és unokáink is élvezhessék Földünk szépségeit.

9.Hivatkozás:

- [1] http://www.kolcsey-bp.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=175:a-koernyezeti-neveles-es-elzmenyei-toerteneti-attekintes&catid=54:oeoiskola&Itemid=86
- [2] http://www.fuzfosuli.hu/uploaded_files/fck/Kornyezeti_neveles.pdf
(KöNKomP, 2004.)
- [3] 1995.évi LIII. Törvény
- [4] Moser M.- Pálmai Gy.: A környezetvédelem alapjai. (1992) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- [5] Seattle Indán törzsfőnök
- [6] Makra L.: <http://szegedma.hu/hir/2008/07/klimavaltozas-%E2%80%93-a-kornyezettudatos-neveles-lenne-a-megoldas/>
- [7] Radócné Boros Julianna: Környezet tudatos nevelés megvalósulása a debreceni Faragó utcai óvodába

10. Felhasznált irodalom

Radócné Boros Julianna: Szakdolgozat Környezet tudatos nevelés megvalósulása a debreceni faragó utcai óvodában Debrecen 2010

Vizy Istvánné dr.: Ember és környezete 1984 Művelődési minisztérium

Ungvári Jánosné: Környezetünk II. Pedellus kiadó 1996

Labanc Györgyi (szerk.): Óvodások környezeti nevelése. Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért, Budapest, 2001.

Vágola Éva: Környezeti társas – Környezettudatos nevelési módszertan élménypedagógiával. Tár-s Közművelődési és környezeti nevelési egyesület, 2010

http://portal.debrecen.hu/intezmenyek/oktatasi/ovodak/banyaijuliautcai_ovodak.html

http://portal.debrecen.hu/intezmenyek/oktatasi/altalanosiskolak/nagysandorj_altalanosiskolak.html

<http://www.njsuli.sulinet.hu/new-page-2.html>

http://www.fuzfosuli.hu/uploaded_files_fck/Kornyezeti_neveles.pdf

<http://ovoda.kraszna.ro/index.php?view=article&catid=1:cikkek&id=29:koernyezeti-neveles-az-ovodaban&format=pdf>

http://ovisvilag.blog.hu/2009/04/20/kornyezetismeret_es_kornyezetvedelem_az_ovodaban

http://www.fuzfosuli.hu/uploaded_files_fck/Kornyezeti_neveles.pdf

11. Ábrajegyzék

1. ÁBRA TUDÁS FÁJA	4
http://edesviz.hu/files/edesviz/Magazin/farajz_amerika.jpg	
2. ÁBRA FÖLDÜNK VÉDELME	9
http://www.konyvelozona.hu/wp-content/uploads/kornyezetvedelem-266x305.jpg	
3. ÁBRA ANGYALKERT ÓVODA.....	11
4. ÁBRA NAGYSÁNDOR JÓZSEF ÁLTALÁNOS ISKOLA	12
5. ÁBRA A KISISKOLÁSOK A TERMÉSZETBEN	13
6. ÁBRA GONDOLKODÓ KISLÁNY	15
http://napidoktor.hu/media/content/Babahaz/Iskolataska/15388.jpg	
7. ÁBRA ÓVODÁBA/ISKOLÁBA TÖRTÉNŐ KÖZLEKEDÉSRE VALÓ ESZKÖZÖK ARÁNYAI ...	16
8. ÁBRA ÓVODÁSOK ÉS ISKOLÁSOK KÖZLEKEDÉSE KÖZTI KÜLÖNBSÉG	17
9. ÁBRA MENNYI GYEREK JÁR GYALOG?	17
10. ÁBRA SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTŐK	18
http://erdely.ma/uploaded/images/3599437_nagy.jpg	
11. ÁBRA SZELEKTÍVEN GYŰJTŐK, AKIK SZERINT A SZEMÉTHALMAZ ROSSZAT TESZ A KÖRNYEZETNEK	18
12. ÁBRA SZELEKTÍVEN GYŰJTÖTT HULLADÉKOK ISMERETE ÉLETKOR ALAPJÁN	19
13. ÁBRA SZELEKTÍVEN GYŰJTÖTT HULLADÉK KÉSŐBBI SORSÁNAK ISMERETE	20
14. ÁBRA GYEREKEK ELKÉPZELÉSE AZ ENERGIATAKARÉKOSSÁGRÓL DIAGRAM	21
15. ÁBRA ENERGIATAKARÉKOSSÁG A VÍZZEL	22
16. ÁBRA TAKARÉKOSSÁGI MEGOSZLÁSOK	22

I. számú melléklet

Felmérés a gyermekek környezettudatosságáról

Fiú / Lány

Kor

1. Mivel jársz óvodába, iskolába (több választ is megadhatsz)?
2. Szerinted melyik közlekedési eszköz óvja legjobban a környezetet?

3. Szerinted mi van a képen?

4. Milyen szemeteket szoktunk külön gyűjteni és külön gyűjtőbe dobni?
5. Használtál már ilyen?
6. Szerinted miért gyűjtik ezeket külön, mit csinálnak vele?
7. Szerinted ezek közül mi szennyezi legjobban a levegőt? Egyet válassz!

8. Szerinted ezek közül mi tesz rosszat a természetnek? Többet is választhatsz!

9. Szerinted melyik a takarékosabb? Te melyiket használsz?

- Folyó víznél mosogatni vagy megtölteni a mosogatót?
- Zuhanyozni vagy kádban fürdeni?
- Fogmosó poharat megtölteni vagy folyó víznél fogat mosni?

10. Szerinted mit tehet egy család hogy kevesebb energiát használjon?

11. Meg tudod mondani, mi az a biotermesztésű gyümölcs?

12. Milyen üzemanyaggal mennek az autók?

13. Szerinted milyen kevésbé szennyező üzemanyagokkal mehetnének az autók?